

השיעור השבועי

גיליון מספר 435

הרב המקריב: הר"ר יצחק יוסף שליט"א
מוכת הרבים

השיעור נמסר בכל מוצאי שבת בבית היזדים ומשודר דרך הליווי והרדיו ובקוויס רבים. מיסודו של מנן רבינו עובדיה יוסף זי"ע

כתב ועורך השיעור:

הרב דכיר פרץ שליט"א

ר"ת	יציאה	כניסה
19:01	18:18	17:27
18:57	18:16	17:25
18:59	18:17	17:26
19:00	18:18	17:26

ויקהל | כ"ט אדר א' תשפ"ד

להפצת עלונים באזור מגורין
התקשר: 053-4774733

מגילה ושבע מצוות דרבנן

נטילת ידים, מים אחרונים, נרות שבת במנורת לך, הדלקת נרות במלון, אמירה לגוי במקום מצוה דרבים, הלל בחגים ובראש חודש, חשיבות העירוב בחו"ל, טלטול מפתח בחגורה בשבת, שבע מצוות בפורים, מגילה בשכונות ירושלים, מגילה בשכונת רמות, מחיקת מלים מהראשונים, קריאת המגילה לחיילים בעזה

שבע מצוות

א. אנחנו מתקרבם לפורים, קודם כל אקדים את דברי ספר החינוך - לא יודעים בביורר מי המחבר ומייחסים אותו לרא"ה רבי אהרן הלוי - שמונה את כל תרי"ג המצוות, ובתחילת הספר מנה שבע מצוות דרבנן, ואלו הן: 1. ברכות הנהנין. 2. נטילת ידים. 3. נר שבת. 4. עירוב. 5. הלל. 6. נר חנוכה. 7. קריאת המגילה.

נטילת ידים

ב. נטילת ידים זו תקנת חכמים, ומבואר בגמרא חולין (קז) שהטעם העיקרי משום סרך תרומה, וכיון שמצוה לשמוע לדברי חכמים, ומברכים "אשר קידשנו במצוותיו וצונו על נטילת ידים". ומברך באופן שאוכל כביצה לחם, אבל אם אוכל כזית נוטל בלי ברכה, ובפחות מכזית מן הדין אינו צריך נטילת ידים, אבל כדאי להחמיר, בפרט אברך שנמצא בסעודה יחד עם בעלי בתים, ואם יראו אותו אוכל לחם בלי נטילת ידים, יאמרו, זה אברך בן תורה, איך אוכל בלי נטילת ידים?! לא הכל יודעים שעל פחות מכזית אין צריך לטול ידים. וגם אהרבה פעמים נגדרים לאכול כזית, לכן כדאי לטול ידים בלי ברכה. בגמרא (ברכות 10) שמכח דין נטילת ידים על הפסוק "והתקדשתם והייתם קדושים", והתקדשתם אלו מים ראשונים, והייתם קדושים אלו מים אחרונים. אבל זה אסמכתא בעלמא.

מים אחרונים

ג. על מים אחרונים לא מברכים, ומבואר בגמרא (חולין קה) שמטרתם להציל ממלח סדומית, שאם אחר כך יגע בעינים, עלול להצטרך משקפיים או להגדיל את המספר... וכתבו הרמב"ם (פ"ו מהל' ברכות ה"ב) ועוד שלא מברכים על הצלה מסכנה. ורק על עשיית מעקה לפני שנותן את המכה האחרונה מברך, משום שהיא מצוה מהתורה (ע"ע בשולחן חרו"ע סי' לט אות ד) ². התוס' (ברכות 10) ד"ה ויהי, ועירובין ז"ל ד"ה מים) כתבו שבזמננו שלא מצוי מלח סדומית, אין חובה לטול מים אחרונים. ובשלחן ערוך (סימן קפ"א סעיף א) פסק בסתם: מים אחרונים חובה. ואף שאחר כך בסעיף י' כתב מרן את סברת התוס': יש שאין נוהגים לטול מים אחרונים, מכל מקום כמו בכל מקום שאומרים סתם ויש הלכה כסתם, החידוש שגם בשני סעיפים רחוקים הלכה כסתם. וכן נראה מדברי המאמר מרדכי (סי' קה) ועוד, לכן להלכה מים אחרונים חובה. ואם אין אפשרות לשפוך מים על ידיו, יתן ידיו בכלי עם מים. ואם אין מים יכול לנגב ידיו בממחטה לחה עם קצת רטיבות, והמיקל לנקות ידיו עם מעט רוק שבפיו יש לו על מה שייסמוך, וינגב משום דרך ארץ. ואם באמצע ברכת המזון נזכר שלא עשה מים אחרונים, אם ידיו מלוכלכות משיירי המזון, יטול ידיו במקום שנוזר, ויש מקפידים להוציא מהשלחן את הצלחת שנטלו לתוכה מים אחרונים, אך מעיקר הדין מותר לברך ברכת המזון בעת שהכלי שנטלו לתוכו "מים אחרונים" מונח

¹ חזק וברוך לרב הגדול, מוכה הרבים עשרות בשנים, הגאון רבי יהודה יוסף ה' שירמה ויחיהו, ידוע שאחד המגידים הגיע פעם לגאון מוילנא, ושאל אותו: אני הולך מעיר לעיר ומכפר לכפר, ומזכה את הרבים, כמה אחזק את הציבור, בשמירת שבת כהלכתה, בחינוך הבנים, שירשמו את הילדים לבתי ספר תורניים, תלמודי תורה, ישיבות קדושות, או בטהרת המשפחה, בצניעות, הכל צריך חיזוק! אמר לו הגאון, תחזק את הציבור בלימוד תורה, לקבוע עתים לתורה, ואידך זיל גמור. בעלי בתים שבאים לשיעורי תורה, לומדים בבוקר ובערב, יושבים ועוסקים בתורה, זה אחרת לגמרי מבעלי בתים שמנותקים מהתורה, אמנם באים להתפלל שחרית מנחה וערבית, ובפרט בשבתות, אבל אין הבית נראה, אין האשה נראית, הילדים, הבנות. אדם שקובע עתים לתורה, כל הבית כולו מתחפץ לטובה. זה מה שאמר הגר"א למגיד, וזה מה שנושע כבוד הרב יוסף מזה שנים, הוא מחזק את הציבור, וכדברי

לפניו על השלחן עם המים האחרונים שבתוכו. דהא אפי' במים של נט"י שחרית שכתב בשו"ת תפארת אדם (סי' א), והו"ד בברכ"י (סי' ד ס"ק ד), שמנהג החרדים לדבר ה' שלא לקרות כנגד מי נט"י, בכל זאת כתב שם שאין זה מעיקר הדין, ופשט הש"ס להיפך, וכן פסקו הפוסקים, והם רק מילי דחסידות. ע"ש. ואם זה בט"י שחרית, כ"ש במים אחרונים, ואין כאן חשש כ"כ של רוח רעה, לכן מותר לקרות כנגדם, וכבר ראינו כמה קולות במים אחרונים, שנוטלים ע"ג עצים דקים, משא"כ בט"י שחרית, שהרוח רעה שורה בכל גוונא. וע' בשו"ת ויאמר יצחק (א"ח סי' ט). ובכה"ח (סי' ד ס"ק ט).

וגדולה מזו כתב בעיקרי הד"ט (סי' ט א"ו ז) הנ"ל, שמוותר לטול בקערה שאכל בה, שאין רוח רעה כלל, וא"כ נוטל ע"ג קרקע, וכמ"ש המג"א להתיר ע"ג רצפה שאז אין רוח רעה שורה, וא"כ מותר לטול שם, ואחר שירחץ הקערה משום נקיות, יאכל בה שנית. ודבריו נכונים. ובכה"ח פלא"ג (סי' כ"ה א"ו א) כתב, דאף שמדינא מותר שיברך ברהמ"ז בשעה שכלי זה שנטלו בו מונח על השלחן, טוב להסירו מעל פניו אל מחוץ לשלחן.

ומבואר שאין זה אלא מהיות טוב, שהרי אין בזה כ"כ רוח רעה. והדברים ברורים. אלא שנכון לחוש להכח"ח הנז', שהרי אפי' קערות רקניות אין להניח לפניו בעת ברהמ"ז, כמ"ש בתפארת שמואל הובא בברכ"י (ו"ס קפ"ג), דנהי דלא עבדי עיטור בכלים נאים, לא נעשה ההיפך מזה להניח כלים ריקים בעת ברהמ"ז.

וכ"כ בנתיבי עם (עמ' קח) שהמנהג שגם הכלי שנטול ממנו מים אחרונים מסירים אותו מעל השלחן ומדחים אותו. וכ"כ בבדה"ש שכן המנהג. [ראה בשו"ת יב"א ח"ג או"ח סי' א או' ט. וחה"ח או"ח סי' ב או' ב. והליכו"ע ח"ב עמ' מן]. ואמנם אין להקפיד כ"כ בכ"ו. ורק טוב ונכון ממת חסידות להסיר את הצלוחית עם המים האחרונים שבתוכה, בעת ברכת המזון אל מחוץ לשלחן, או לצדדו, או שיוסיף רביעית מים, וכן המנהג. וכל אחד צריך לקום ולעשות מים אחרונים, מרן היה קם והולך למטבח, ונטול ידים למים אחרונים, ומעביר קצת מים על השפם.

ברכות דרבנן

ד. מצוה נוספת מדרבנן, הם הברכות שכולן מדרבנן, ומצוות מאה ברכות בכל יום מצילה את עם ישראל שלא ימותו, כאשר דוד המלך ראה שמתים מאה נפשות מישראל בכל יום, תיקן מאה ברכות ומונע את המגיפה (סו"ר סי' מו). וגם עכשו אנחנו נמצאים במצב שחיילים מעוזה ומהצפון נהרגים, כל יום קללתו מרובה מחבירו, וצריך להקפיד ביותר על מאה ברכות בכל יום בפרט בשבת. לא כתוב בתורה לברך עצי בשמים, עשבי בשמים, שהכל נהיה בדרו, נפשות, אשר יצר, אלא הכל דרבנן.

הגמרא (ברכות 10) מי שיש לו יראת שמים דבריו נשמעים. יהי רצון שיזכה לאריכות ימים ושנים מתוך בריאות איתנה. ואמן ואמן.

² בסידור חזון עובדיה הראשון שיצא לאור בשנת תשמ"ז כתבנו שאין מברכים על עשיית מעקה, כי נעשה לשם הצלה. ואז היינו עוברים עם מרן זצ"ל על כל מה שכתבנו, לקבל את הסכמתו, ובזמנו הסכים איתנו (ראה יב"א ח"ח תא"ח סי' כב אות כו). ואחר שנים כתב על זה שוב (בהליכות עולם ח"ו עמ' קעה, ח"ח עמ' רפד), והביא סתירה במאירי אם מברכים על עשיית מעקה או לא (בריש פ"ג ממגילה ד"ה כבר ביארנו מנהג לא לברך, ובפסחים: עמ' לא ובמגן אבות ענין השמיני עמ' מג כתב לברך), והביא דברי השד"י תמוז (מע' ברכות סי' טז ד"ה והנה) ועוד להקת פוסקים שכתבו לברך. וכך ההלכה למעשה, שמברכים על עשיית מעקה.

נרות שבת ויום טוב

ה. נר שבת ונר יום טוב אינם מהתורה אלא מתקנת חכמים. אם כי מצות עונג שבת לדעת רוב הראשונים מדאורייתא, וגם מלשון הרמב"ם (פ"ל מהל' שבת ה"א) שמשמע שהיא מדרבנן, החתם סופר (שבת ק"א) ביאר בדעתו שהיא מהתורה, וכמו שכתוב בתרגום יונתן בן עוזיאל על הפסוק (שמות ל"ד) "ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת" - "למעשה תפנוקי שבתא". יונתן בן עוזיאל היה תנא, ומדויקים מדבריו שעונג שבת מדאורייתא. בילקוט יוסף (תשע"א שבת א' כ"ד) עמ"ל והלאה), הבאנו להקת ראשונים הסוברים שמצות עונג שבת מדאורייתא. מרן זצ"ל חזר על זה אחר כך בחזון עובדיה. ומה שלא מברכים על מצוה זו 'אשר קידשנו במצוותיו וצונו לאכול סעודות שבת', כי לא ניכר שהיא לשם מצוה, אולי הוא רעב ולכן רוצה לאכול, וכל מצוה שלא ניכר שהיא לשם פעולה לא מברכים עליה. כמו שכתבו בשו"ת קרן לדוד מסאטמר (פ"א ס"א אות ה'), ובשו"ת ערוגת הבשם (א"ח ס"ו ר"ז), ועוד. ומכלל עונג שבת שיאכל לאור הנר. אבל על הדלקת הנרות מברכים "להדליק נר של שבת", כי זו תקנת חכמים.³

אמירה לגוי במקום מצוה

ו. עד כדי כך חשוב לאכול לאור הנר, כי הנה בספר העיטור (הל' מילה דמ"ט ע"א) כתב, אדם שהדליק נרות במקום האכילה, ולפתע כבו הנרות, אבל במטבח יש עוד נרות, וכתב העיטור שמוטר לקרוא לגוי ולומר לו שיקח את הנר מהמטבח ויעביר אותו לחדר האוכל. למרות שאם מטלטל נר שמן על ידי הטלטול הוא מבעיר בשבת, אפילו הכי לדעתו מותר לומר לו שיעשה אף מלאכה דאורייתא במקום מצות עונג שבת. והעתיקו הרמ"א (פ"י רע"ב).

שבת דשבות

ז. אולם מנהגינו כהרמב"ם (פ"י מהלכות שבת הל' ט"ו) ומרן השלחן ערוך (סימן שז סעיף ה) שרק שבות דשבות לצורך מצוה מותר, ולא בשבות אחרת. וגם לאשכנזים, המשנה ברורה (שם ס"ק כ"ה) התייר (לאשכנזים) רק במקום צורך גדול. בשכונת בית וגן היה גוי שהתגורר באיזה מקלט, והיה נוסע ברכב שכתוב עליו "גוי של שבת", כמו שכותבים "היכינו לביאת המשיח"... והיה נוסע לאט, ומי שצריך אותו מסמון לו, והוא עוצר, ואמר לו: תבוא, המזג שלי לא עובד, התנור צימום, יש תינוקות בבית... וכך כל המלאכות, והגוי בא ועושה. האשכנזים יכולים להקל במקום צורך גדול גם במלאכות דאורייתא, אבל הספרדים יקילו רק באיסורי דרבנן, כמו להפעיל את המאורר או המזג, שזו רק הפעלת זרם בעלמא, ואמנם לא על כל דבר יקרא לגוי, וכמו שמדגיש מרן השלחן ערוך (פ"י שז סעיף ה) שהיהו"ת הוא במקום צורך הרבה וכדומה.

אמירה לחמור לא שמענו

ח. לפני כמה שנים היה רב אחד בוגר ישיבת "קול יעקב" שנתן שיעור בקריית ספר ואמר: מה שמרן זצ"ל אמר לסמוך על ספר העיטור במקום מצוה דרבים, זו המצאה של הרב עובדיה, וגם ספר העיטור הוא סברא יחידה, ואין אפשר לסמוך עליו להלכה?! הוא התכוון למה שמרן זצ"ל סיפר כמה פעמים, שהיה מקרה בבית כנסת הגדול לפני קרוב לחמשים שנה, בליל כיפור באמצע כל נדרי, היה עומס של חשמל ונהיה קצר. מרן זצ"ל אמר לגבאי יצחק יעקובי ע"ה שילך לגוי היושב בשער הרמוז לו. הלך אליו ואמר לו: הפסיק לנו החשמל, יש חושך, אנחנו לא יכולים להתפלל, ויש עוד מעט כל נדרי וסליחות, אמר אותו גוי: ככה קרה לכם? מסכינים... כמה שמדבר אתו לא מבין את הרמזים. הגבאי חזר וסיפר למרן. אמר לו מרן: רבותינו אמרו, אמירה לגוי שבות, לא אמירה לחמור שבות, תגיד לו מפורש שירים את הכפתור!... זו מצוה דרבים, בית כנסת שלם שיש שם ציבור גדול, איך יתפללו בחושך, בפרט לפי מה שאנו נוהגים בליל כיפור לומר את וידוי רבינו נסים הארוך, כדי שלמחרת לא תהיה הכבדה וגם יתפללו מוסף בזמן, ולכן הרב התייר, ובא אותו חכם והביא את דברי הביאור הלכה שלא לסמוך על העיטור זולת במקרים מיוחדים, ותקף את מרן בצורה לא מוכבדת. וטען שמצוה דרבים זו המצאה של הרב זצ"ל.

להקת ראשונים

ט. אולם ב"ה יש לנו בוגרים בכל הארץ והעולם, קם אחד הבוגרים של הישיבה שלנו, הרב אלמוג לוי, ואמר: סליחה כבוד הרב, קודם כל זו לא המצאה של הרב,

³ גם במנורת לד אפשר להדליק נר שבת, כשאין אפשרות להדליק בשמן או שעווה, כמו בבית מלון שלא מורשים להדליק, ידליק נרות חשמל ויברך עליהם. כך פסק מרן זצ"ל. ולא רק חשמל גריל שיש בו חוט להט, אלא גם במנורת לד דסוף סוף זה מאיר, ולא דמי למה שכתב בשו"ת הלק"ט לגבי יהלומים, דכאן מאיר מכח עצמו. ולענין מלאכות שבת יש אומרים שהדלקת לד היא דאורייתא, וכל שכן לשיטת החזון איש (סימן ג' אות ט), ויש אומרים דרבנן. למעשה לא פשוט להקל. ועל כל פנים שייך לברך על זה "להדליק נר של שבת".

לגבי הדלקת בלובי המלון למטה, אם היא הראשונה, תדליק עם ברכה, אבל אם כבר אחרת הקדימה והדליקה נרות באותו מקום, כמו מה שמצוי שמניחים בלובי מגשים עם נרות, למנהג האשכנזים מברכים על תוספת אורה, וכדעת הרמ"א, אבל מרן השלחן ערוך (פ"י רע"ב סעיף ה) הסתפק אם מברכים על תוספת אורה, וכתב שאין לברך מספק. חושבני שגם לפי הרמ"א תוספת אורה מותר רק כשיש תועלת בהדלקת הנרות. כגון שמדליקים בפניות שונות בחדר, או שעל כל שלחן מניחים נרות, אבל באותו מגש או גלגל לא לרמ"א לא מברכים. אבל לנו הספרדים אסור להדליק תוספת אורה.

המשנה ברורה כבר התייר במקום מצוה דרבים, והביא מהח"י אדם (ככל סב סעיף י"א) שמוטר לומר לאינו יהודי לתקן את העירוב שנתקלקל בשבת כדי שלא יבוא רבים לידי מכשול, וכדאי הוא בעל העיטור לסמוך עליו להתייר שבות של אמירה אפילו במלאכה דאורייתא במקום מצוה דרבים. ע"כ. ומה שאמר שזו סברא יחידה, פשוט זה שקר, בספר לקו"ת חן (עמ' כ"ה) - פותח את ספרי מרן רק כשרוצה להשיג עליו - הביא י"ב ראשונים שכך סוברים, ומהם הרשב"ש (סימן קמ"א) בשם המנהיג וספר המכתם, רבינו ישעיה הראשון בספר המכריע (סימן ט"ו), המאירי (שבת ק"ל) בשם חכמי פרויניצא, התוס' ר"ה (כ"ד), הר"ן (סוף פרק רבי אליעזר דמילה) בשם בה"ג, השאלתות (פרשת שמות סימן לו), רבינו יונתן (עירובין ס"ז), הרדב"ז ח"ג (סוף סימן תקנ"ו) בשם הגאונים. ובשו"ת תמים דעים (סימן קעה). ואתה אומר שזו סברא יחידה?! אמר: טוב טוב, עכשיו זה לא הזמן... והמשיך בשיעור. וכי יודה שטענה?! הוא התכוין לחלוק כדי להתגדל, וזו בעיה חמורה שאדם לומד תורה ולא מחפש אחר האמת, הסטרא אחרא יונקת מהקדושה, יונקת מתורה שאינה לשם שמים. וזו מילתא דמסתברא שיש הבדל בין יחיד לרבים. וכן מציינו בברכות (ה"ב) שרבי אליעזר שחרר את עברו ועבר על עשה של "לעולם בהם תעבודו", בשביל מצוה דרבים להשלימו למנוין. על כל פנים יחיד שרוצה לומר לגוי להעביר את הנר, אף שהאשכנזים סומכים על דעת העיטור להקל, לנו הספרדים עדיף שיקח את האוכל ליד הנר נשמה ולא יביא את הנשמה אליו...

הלל

י. עוד מצוה דרבנן, אמירת ההלל בחגים, בפסח בשבועות ובסוכות ובחנוכה, לדעת רבי דניאל הבבלי (בספר מעשה נסים שרש"א) אמירת הלל היא מהתורה, כשם שאמרו הלל בצאת ישראל ממצרים כשחטו פסחיהם, אבל השיג עליו רבינו אברהם בנו יחידו של הרמב"ם וכתב שזה לא כתוב בתורה ובפרט ההלל שתיקנו לדורות שהוא מדרבנן ולא מהתורה. ואמנם הלל של ראש חודש הוא מנהג, ולדעת הרמב"ם (פ"א מברכות ה"ט), ופ"ג מהנכח ה"ז) והשלחן ערוך (סימן תכ"ב ס"ב) מי שיברך עליו "אשר קדשנו במצוותיו וצונו לקרוא את ההלל", עושה ברכה לבטלה, ולא עונים אחריו אמן. וכמו שכתב הרמב"ם (פ"א מהלכות ברכות ט"ז): כל המברך ברכה שאינה צריכה הרי זה נושא שם שמים לשוא, והרי הוא כנשבע לשוא, ואסור לענות אחריו אמן. והעתיקו מרן בשלחן ערוך (סימן רט"ו סעיף ד). לכן אנחנו הספרדים לא מברכים על ההלל בראש חודש, אבל האשכנזים יוצאים ביד רמ"א (פ"א תכ"ב ס"ב) שכתב כדברי רבינו תם (הובא בתוס' סוכה מ"ד), שמברכים על ההלל בראש חודש, אף שהוא מנהג, וכדברי הגמרא (תענית כ"ה) הלל של ראש חודש לאו דאורייתא, ואין הכוונה שהלל בשאר חגים זה דאורייתא, אלא אמירת ההלל בראש חודש היא מנהג בעלמא ואינה מן הדין, בשונה מהלל של חגים שהוא דין גמור.

עירוב

יא. עוד מצוה דרבנן, וזה העירוב, לפני שבוע היו אצלי ראשי הקהילה מארגניטינה עם נשיא הקהלה⁴, שאלתי אותם, יש לכם עירוב בשכונה של היהודים בארגניטינה? לא. יש שם חכמים חשובים, הרב שחיבר, חכם עזרא דואק, הרב מאיר ש"ר, והרב יצחק סקה, ועוד, למה לא עשו עירוב? מרן זצ"ל לחץ על האדמו"ר מאונגוויץ בעל המשנה הלכות - היה גדול בתורה וחיבר שו"ת 19 כרכים - שיעשה עירוב בניו יורק, גם ברחוב אושן פארק שהוא רחב מאוד, ומרן צירף את החזון איש (פ"י קו אות ה' והלאה) שצריך שיהיה מפולש מעבר לעבר כדי להיחשב רשות הרבים דאורייתא, וצירף את סברת הבית אפרים (פ"י טו) שצריך שיעברו ששים רבוא ברגל ולא במכוניות. אמנם כשאנחנו נמצאים באמריקה אנחנו מחמירים ולא מטלטלים כלל, כמה פעמים זכיתי ללוות את מרן לאמריקה, היה לו שעון יפה, ואפילו הכי היה מוציא אותו מידו ולא מטלטל אותו, לא סמך על הסברא ששעון הוא דרך לבוש כתכשיט. אך למרות שעצמו לא סמך על העירוב, הורה לעשות עירוב כדי להציל רבים מעוון, כי הם היו רגילים לבוא עם מטפחות ומפתחות של הבית בכיסים.

מפתח בחגורה

יב. לפני שלושים שנה המציאו דבר מחדש, שבמקום הסוגר שבחגורה עשו מפתח מכסף או מזהב, והמפתח סוגר את החגורה, שיהיה גם כתכשיט, אבל מי שילמד את השלחן ערוך (סימן שא סעיף י"א) יראה שזה לא מועיל, כי לא חסר חגורה

יש אחד מיישבת אור החיים שהציע שהאמא תשים שמן בכמות שידלק עד השעה שש שבע, והבת הנשואה שמתארכת אצלם - שמייחידים להם חדר שגם היא צריכה להדליק נרות - תשים הרבה שמן שידלק עד השעה, וכך לא תהיה בעיה של תוספת אורה, כי לאחר שיכבו הנרות של האמא, יהנו לאור הנרות של הבת. אבל זה לא נכון, כי צריך שבשעת ההדלקה והברכה יהיה ראוי ליהנות לאורו, ולא יהיה כתוספת. ומי שיעשה כך פשוט מברכת ברכה לבטלה. וצריך קצת אחריות להורות הלכות לרבים. תשועה ברוב יענין.

אם רוצה להדליק בחשמל, ואשתו אומרת לו שלא יכולה להירדם עם אור דלוק, אבל צריך נרות שבת, אפשר להדליק את המנורה של חדר השירותים, לפתוח את הדלת לגמרי, ואז האור יכנס לחדר, ובלילה כשרוצים לישון יסגרו את הדלת. ולא איכפת לי אם מקור האור בחדר עצמו או סמך לו, העיקר שיש אור.

⁴ נפגשתי עם הנשיא שלהם החדש, הוא אורב ישראל, לומד כל יום חברותא עם רב מרוקאי אחד, ואמרו שכשיגמרו את נשיאותו יתגייר. הבאתי לו ילקוט יוסף בספרדית, עם כריכה יפה, וכתבתי לו הקדשה. הוא התרגש, ראיתי את היד שלו רועדת, יש להם נשיא טוב, לא כמו נשיא ברזיל האנטישמי...

רגילה, וניכר הדבר שמוציא את המפתח כדי לטלטלו, ורק הרמ"א היקל לפני יותר משלשים שנה כתבנו בילקוט יוסף (שבת ח"ב עמ"ג) להחמיר בדבר, כמו שבכל דבר שאנחנו נצמדים לדעת מרן השלחן ערוך, שאסור לטלטל מפתח שעשו אותו סוגר לחגורה וכל שכן מפתח המחובר לחגורה ואינו גורם לסגירתה, כי זה ניכר שזה בשביל לטלטל המפתח. ובזמנו שלח לי מכתב הגאון הרב יצחק שחיבר בעל ספר 'צחק ירנן' (סי' ט"ו), שהיה חלאפי תקיף וכתב לי, נראה אותך בא לכאן ומחמיר, אי אפשר לזוז כאן בלי הקולא של הרמ"א, תראה בספר בנין עולם (תא"ח סימן ד') שכתב, שלמרות שקיבלנו דעת בעלי השלחן ערוך, אבל במקום צורך גדול ניתן להסתמך על הרמ"א, ולא צריך להיות ראש בקיר. אכן במהדורות החדשות עשייתי כוכב וכתבתי שמי שמקל במקום צורך יש לו על מה לסמוך, אם אשתו או אמו הזקנה בבית ויכול להחמיר ולא לטלטל מפתח, למה יטלטל, אבל כשיש צורך, כגון שכולם הולכים לבית כנסת, ואם ישאירו את הבית פתוח יבואו גנבים, המיקל לטלטל מפתח בחגורה יש לו על מה לסמוך.

הביקור של מרן בברזיל

יג. לפני כארבעים וחמש שנה, מרן נסע לברזיל - תמיד אחרי סוכות ואחרי פסח ולפעמים גם באב היה טס לחו"ל, היה לו קשר עם כל הקהילות בכל העולם, חיוק אותם בהלכה, מה שאף רב ראשי לא עשה - ואני הצטרפתי אליו. הרב ראה שהחלאפים לא כולם הולכים עם כיפה על הראש ברשות הרבים, היה חכם אחד שאחרי תפלת שחרית היה נותן שיעור בחק לישראל, ודיבר יפה, הוא תלמיד חכם, ואחר כך בצהריים נסענו, ורדתי אותו הולך עם קרחת בלי כיפה. לא הבנתי, אין יכול להיות?! אבל הם מופחדים מאנטישמיות. לכתחילה לא ילך גלוי ראש, אלא ילך עם כובע קסקט או ברט, אבל הרבה נותנים את הכיפה בכיס, ומטלטלים בשבת. מרן קרא למשה סבא, ועורר אותו על המכשול שאנשים באים עם מטפחות וכו' - אז לא היה טישו, זה דבר חדש של דור המפונקים... - ואמר לו מרן: אני מבקש ממך, לא חסר לך כסף, תביא להם כיפות שיהיו בבית הכנסת, כיפות איכותיות... וגם מטפחות, ותתלה מודעות לא להביא כיפות ומטפחות בשבת, זה לטלטל בשבת, הגיע כיפור, והם מתביישים ללכת ברחוב עם נעלי כיפור, הרב ביקש ממנו: תשים תיבה גדולה עם הרבה נעלי כיפור למאות אנשים. הוא היה מיליונר גדול ושמעו למרן, עשה תיבה גדולה מאוד של נעלי כיפור, וכל אחד מניח את נעליו בצד, וחוזר לבית עם נעלי כיפור וכך הרב מנע מהם מכשול.

הצלת רבים מעוון

יד. זו הסיבה שמרן היה בעד שיעשו עירוב בברוקלין, למרות שהיו כמה רבנים חשובים כמו חכם ברוך בן חיים ושיבדל לחיים טובים הגאון רבי יוסף רפול שהתנגדו, אמר להם הרב: גם שאני מגיע לאמריקה אני לא מטלטל, אבל יש הרבה אנשים מסורתיים שנכשלים, לא כולם חרדים, וצריך להציל רבים מעוון, ויש כמה צירופים להקל. גם בארגנטינה אמרתי להם לעשות עירוב, כי לא כולם מדקדקים בהלכה ונכשלים. ב"ה במקסיקו יש שכונות שעשו עירוב, ואפילו הכי כשאנחנו באים לשם אנחנו לא סומכים על העירוב, כי אולי זו רשות הרבים דאורייתא. אבל בצירופים הנ"ל יעשו עירוב כדי להציל את אותם שמטלטלים.

חיוב ציונים

טו. תדעו שכל דין עירוב הוא מדרבנן, וגם עירובי חצרות, וכן עירוב תבשילין שעושים כשיום טוב חל בערב שבת, הם מדרבנן, ומברכים "אשר קידשנו במצוותיו וצונונו על מצות עירוב", וכמו שמברכים על כל מצוות דרבנן, כמו הדלקת נר חנוכה, שאיננה מהתורה אלא מזמן אנטיוכוס, וגם קריאת המגילה בפורים, שאיננה מהתורה אלא רק מזמן אחשוורוש, ובכל זאת מברכים "אשר קידשנו במצוותיו וצונונו", והגמרא (שבת כ"ג) שואלת, והיכן צונונו? רב אויא אמר מ"לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל", רב נחמיה אמר "שאל אביך ויגידך זקניך ויאמרו לך", וחלקו ביניהם האם מברכים רק על עשה או גם על הצלה מלאו (על מאור ישראל ש"ס).

מצוות פורים

טז. יש שבע מצוות דרבנן ושבע מצוות בפורים עצמו: מקרא מגילה, משלוח מנות, קריאת התורה "ויבא עמלק", אמירת "על הניסים", מנות לאבינום, סעודת פורים⁶, משלוח מנות, ואיסור הספד ותענית. במשנה במגילה (ב) מבואר שכרכים המוקפים חומה מימות יהושע בן נון קוראים את המגילה בט"ו באדר, ושאנים מוקפים חומה קוראים ב"ח, וביאר הר"ן (ש) שתושבי הפרזים נחו מאויביהם ב"ח, ובשושן המשיכו להרוג ונחו בט"ו, ולכן קבעו כך לדורות. כאן בארץ אין עיר שהיא בבירור מוקפת חומה מיהושע בן נון, חוץ מירושלים, וכל ירושלים סמוכה לעיר העתיקה, אין הפסק של שבעים אמה ושייריים - כ-35 מטר, אולי משער יפו יש הפרש, אבל משער שכם, יש ממוול חיבור לבתים, ויש חיבור

⁵ היה מגולה, אבל גאון גדול, לא כל האמריקאים מגדלים זקן, ויש מהם הרבה תלמידי חכמים מגולחים, היום קצת השתנה. וגם זקן צריך לגדל, זו צורה של תלמיד חכם, ולא רק זה, יש בעיה בגילוח שאם לוחץ על המכונה חזק אולי נחשב כמגולח בתער, לכן כשהיינו צעירים מרן זצ"ל היה אומר לנו תגדלו זקן, וכל שכן תלמידי חכמים. כשמרן היה נפגש עם הרב שחיבר ע"ה, היה מדבר אתו בדחילו ורחימו, מרן לא היה מתרגש מכל אחד, אבל ידע שהוא גאון עצום שכל התורה פרוסה לנגד עיניו בעיניו.

לבוכרים, לבית ישראל, לגאולה, לבית וגן, לבית הכרם. פעם היה דיון על בית וגן, כי לא היה חיבור, אבל היום לא צריכים לדון בדברים האלה, כי הכל מחובר, ואפילו הר חומה ונוה יעקב, ולכן ירושלים היא המקום היחיד בעולם שקוראים רק בט"ו באדר, ובשושן הבירה לא הייתי ואני לא יודע אם יש שם ישוב יהודי...

קריאה בירושלים ב"ד

יז. הרב טוקצ'ניסקי לפני כתשעים שנה הנהיג בישיבת "עץ חיים" ברחוב יפו בירושלים, לקרוא מגילה גם ב"ד בלי ברכה, וטען שלא רואים משם את החומה, וגם יש מהחומה יותר ממרחק מיל - 960 מטר, ועד היום בעיתון "המודיע" מפרסמים מודעה על זמני הקריאה ב"ד בעץ חיים. אבל בספר צ"ח הקודש (קונטרס אחרון סימן ב) וגם החזון איש (הל' מגילה סימן קנ"ג, והלכות מנשרות סי' טז) לא הסכימו אתו, ואף על פי שלא רואים את החומה משם, מכל מקום יש חיבור בלי הפסק של 35 מטר משם עד לעיר העתיקה. צריך לנהוג כמו רוב ככל גדולי הדור, רבי שמואל סלנט, רבי צבי פסח פראנק, חכם עזרא עטיה, מרן זצ"ל, חכם בן ציון, ספרדים ואשכנזים, אף אחד לא קרא בשכ"ח מוחנה יהודה ב"ד, אלא הכל קוראים בט"ו. ואין להחמיר בזה ולקרוא ב"ד, שלא לעשות אגודות אגודות.

שכונת רמות

יח. פעם קראו בשכונת רמות ב"ד, וביביע אומר ח"ח (תא"ח סי' נח, נט) כתב תשובה לקראו ב"ד, וכשנכנסתי לרבנות קראתי לכמה עסקנים מעיריית ירושלים, ואמרתי להם, רבותי, כמה היה כואב למרן על זה שברמות חלק ספרדים קוראים ב"ד, וחלק בט"ו, יש כאן איסור "לא תתגודדו" - לא תעשו אגודות אגודות (בבמות י"ג), די לנו שהאשכנזים עושים כדעת הרמ"א והספרדים כדעת מרן, ויש קהילות קהילות כי כל אחד נחשב כמי שיש לו בית דין בפני עצמו, אבל למה להוסיף עוד מחלוקות בתוך הספרדים ובתוך האשכנזים. הגר"ש אלישיב (חובב שבטות יצחק פ"א) תמיד טען על פי הלשון גבורים (פ"ב דבנא בתרא), שצריכים לקרוא בט"ו, כי חיבור העירוב דרך רמת שלמה נחשב חיבור גם לענין קריאת המגילה. והגר"ש משאש (במשש ומנן ח"א תא"ח סימן נ"א, עמ"ל קכ"ג) כתב לפי דברי הפרי מגדים (סימן תרפ"ח מש"ו סק"ג), שאם באותו מקום משלמים מיסים לאותה רשות של הכרך, הרי זה מחובר לכרך. ותושבי שכונת רמות הרי משלמים ארנונה לעיריית ירושלים, ולפי זה צריכים לקרוא בט"ו. אולם מרן זצ"ל לא סמך על זה לבד, ובפרט לפי מה שהביא ביביע אומר (ח"א תא"ח סי' נ"א אות טו, יז), את דברי הגר"א (סי' תרפ"ח ס"ד) ועוד בביאור הירושלמי (פ"א דשקלים ופ"ק דמגילה), שכן כרך שקרא ב"ד יצא, כי הכל קורין ב"ד. אבל יש כמה ראשונים שכותבים ההיפך שלא יוצאים ידי חובה ב"ד. וב"ה לפני תשע שנים מצאנו פתרון לעשות בורגנין, ושמנו אותם בין רכס שועפט לשכונת שלנו. היום חלק מהבורגנין נגנבו וחלק נשארו, אבל כיום לא צריך להגיע לזה, כי כבר בנו מסוף של אגד, בנו שכונת השוטרים. ועוד בנינים גבוהים. בזמנו כמה מרן הצטער, היה קורא לנציגי ש"ס, התנועה שמרן עצמו הקים, וביקש מהם שיעשו בורגנין. אך יש תנועת ה"ירוקים" שהגישו בג"ץ והתנגדו לבורגנין, מה עשינו? עשינו בורגנין ירוקים...

י"ג צירופים

יט. היום ב"ה כולם ברמות קוראים בט"ו, כתבנו בזה תשובה (ש"ת הראש"ל ח"א תא"ח סי' ס, ובילקו"י פורים תש"פ במילואים סכתב א) והבאנו י"ג צירופים לכן שבשכונת רמות קוראים את המגילה בט"ו, ואחד מהם, שמקברו של שמואל הנביא יש רצף לבתים בשכונת רמות, שהרי על שמואל נאמר (שמואל א' כ"ג), "ויקברוהו ברמה", וזו היתה עיר מוקפת חומה מימות יהושע בן נון, וכמו שכתב הגאון מוילנא בפירושו לספר יהושע (פרק י"ח פסוק כ"ח). אמנם רבי בנימין מטווליא (בספר מסעות רבי בנימין מהדורת ש"מ"ג ד"ב ע"ב) וכן בספר שלשלת הקבלה כתבו ששמואל הנביא נקבר מתחילה במקום אחר, ואחר כך העבירו אותו הנוצרים לקבר שנמצא בו היום ונקרא "נבי סמואל". אבל רבים כתבו שלא כדבריו, וגם רבינו האר"י ז"ל (כן הביא מדר"ס חאגיז בספר אלה מסעי עמ"ל טז) זיהה ששם מקום קבורתו של שמואל הנביא. ולכן גם את זה ראוי לצרף כדי להחשיב את רמות כמוקפת חומה, ולקרוא בה בט"ו.

סמוך ונראה

כ. בגמרא (מגילה ב) אמר רבי יהושע בן לוי, כרך וכל הסמוך לו וכל הנראה עמו נידון ככרך. עד כמה? אמר רבי ירמיה ואיתימא רבי חייא בר אבא, כמחמתן לטבריא, מיל - כ-960 מטר. הרשב"א והריטב"א והמאירי כתבו שמיל נאמר לענין סמוך, אבל לענין נראה אפילו יותר ממיל. אולם יש מפרשים שמה שאמרו מיל זה לענין נראה, אבל לענין סמוך צריך שלא יהיה מרחק יותר משבעים אמה ושייריים. מרן בבית יוסף (סי' תרפ"ח) ובספ"ק משנה (פ"א מהלכות מגילה ח"י) הקשה קושיא על הרמב"ם, ותירץ שני תירוצים, לתירוצו הראשון סמוך צריך שיהיה עד שבעים אמה ושייריים, ולפי התירוצו השני גם סמוך הוא עד מיל. החזון איש (הלכות מגילה סי' קנ"ג) תפס עיקר

⁶ מה שאמרו (מגילה י"ג) חייב איניש לבסומי בפוריא, אין הכוונה להשתכר ולשכב על הרצפה, בפרט אבדך תלמיד חכם, וכי זה כבוד שהולכים ברחוב ורואים אברכים שוכבים על הרצפה, זו דרכה של תורה! לבסומי הכוונה שיהיה מבושם ושמח, אבל לא להשתגע. סעודת פורים לכתחילה יעשה אותה עם לחם, ויאכל בשר וישתה יין, אין שמחה אלא בבשר ויין.

כמו התירוץ הראשון, ששיעור מיל נאמר לענין נראה, ולענין סמוך צריך שיעור עיבורה של עיר. אבל מצינו כמה ראשונים שכתבו מפורש, שעד מיל זה מחבר את העיר. וגם את זה צירפנו. וב"ה כל הציבור שמעו בקולנו⁷. אני לא חולק על מרן זצ"ל, מרן רצה מאוד שיעשו בורגנין, ובשנים האחרונות ב"ה הנציגים שלנו דאגו לזה, והיום גם בלי זה צריך לקרוא ברמות בט"ו. יש י"ג צירופים.

קריאת המגילה בעזה

כא. החיילים הנמצאים בעזה שואלים, מתי לקרוא את המגילה בעזה. עזה ספק מוקפת חומה מימות יהושע בן נון, ועוד שאלו, יש מקומות בעזה שלא יכולים לקרוא לאור החשמל, שלא יתפסו אותם החמסניקים ויזרקו עליהם אר פי ג'... לכן משתמשים בנרות קטנים, אבל אי אפשר לקרוא את כל המגילה במשך 35 דקות לאור נר קטן. ושאלו האם יכולים להקדים את הקריאה לקרוא בבין השמשות, או מפלג המנחה? מרן השלחן ערוך (סי' ה' ע"ג) כתב מפורש, מי שהוא אנוס קצת וכו' יכול לשמוע קריאתה מבעוד יום מפלג המנחה ולמעלה. אבל השנה י"ד באדר חל במוצאי שבת, ואם יקרא מפלג המנחה - לאשכנזים שעה וקבע קודם השקיעה ולספרדים קודם צאת הכוכבים, נמצא שיקרא בשבת והרי הוא בכלל גזירה דרבה שמא יוציא את המגילה ויטלטלה ארבע אמות ברשות הרבים (מגילה ד,).

מגילה בהאן יונס

בהאן יונס אין ספק שקוראים רק ב"ד, אבל מי שנמצא בעזה עצמה, מתי יקרא? כתבנו לחיילים תשובה ארוכה, יש בזה תסבוכת גדולה מאוד, לחזון איש (אורח סי' קנ"ד ס"ק ג' ד"ה ובאמת) צריך לקרוא יומיים, אבל הם צריכים להיות עירניים וקשה להם באמצע מלחמה והפצצות.

ובילקוי פורים (ש"ס ע"א הל' יז) ביארנו שכבר פשט המנהג שבעיירות המסופקים באיזה יום לקרוא המגילה, שקורין המגילה ביום "ד וביום ט"ו, ומברכים ב"ד בלבד, שהוא זמן קריאתה לרוב העולם, ולכן אמרו (במגילה ב) חזקיה קרי ב"ד ובט"ו בטבריא, והיינו טעמא מפני שהיא בספק אם יש לה דין מוקפת חומה. וכן נהגו מכבר לקרות בחברון ב"ד ובט"ו. וכן נהגו כיום בכל העיירות העתיקות שבארצנו הקדושה לקרות ב"ד ובט"ו, כגון יפו, עכו, חברון, צפת, לוד, באר שבע, טבריה, וחיפה.

בספר תקון יששכר לרבי יששכר סוסאן מערב, מרבני צפת בזמן מרן הבית יוסף, דן בדיון קריאה בתורה פרשת ויבא עמלק בט"ו באדר לעיירות מסופקות, וכתב בין היתר (דף ע"ב ע"ב) שהמקומות שקורין בהם המגילה שני ימים מפני שספק אם עיירות אלו כריכים הם, הסדר להם בקריאת התורה ביום השני כסדר היום הראשון ומנהג זה פשוט פה בכל המוסטערבים יצי, תושבי ארץ צפת שבגליל העליון תוב"ב, וכפריה בירי"ה, ואל ויתרן, "ישמענו שכן נוהגין גם בעזה ובדמשק וכו' ע"כ.

ומוכח שבעיר "עזה" יש מנהג קודם לקרוא את המגילה גם בט"ו באדר מחמת הספק שמא היא עיר מוקפת חומה, ואף שבילקוי"ש (ש"ס ע"א הל' ט"ז) העלינו שלא כדברי התיקון יששכר לענין קריאה בתורה ביום השני שבעיירות המסופקות שאין להם לקרות בספר תורה "ויבא עמלק". ואם הוא יום שני (כמו הנהגת - תשפ"ד) יקראו בפרשת השבוע, כי יש חשש ברכה לבטלה אם יקראו בפרשת "ויבא עמלק". (כ"כ בסדר רב עמרם גאון (דבר דא), ובארחות חיים (הל' פורים סי' ע"ב). ובחזון יוסף (סי' רמ"ג). ומרן הב"י (סי' תרנ"ג) הביא דבריהם ולא העיר כלום, ומשמע דאודות ק"א כמודה ליה. ודלא כמ"ש בן אבן חי. הלכות"ע ח"א עמ"ל רלא].

מ"מ קצת בפשיטות שהעיר עזה היא אחת מהעיירות המסופקות אם היו מוקפות חומה מימות יהושע. ובילקוי"ש שביעית (ע"ג) הבאנו שהראש"ל יש"א ברכה בשו"ת שמחה לאיש (הל' אר"ח סי' ק"ג) נשאל מאת עמיתו הגר"ש שלאנט, בשנת תרמ"ג, בהיות שבעיר עזה מלפני למעלה מששים שנה, היה בה ישוב ישראל במשך זמן רב, ומסיבת הגלות המר והנמחר שם, נתבטל הישוב משם, והלכו וקבעו דירתם בעה"ק חברון, והניחו את בית הכנסת חרב ששום, ואת בית הקברות שם מאין ישר זולת גוים וערלים. והן עתה נתעוררו אחינו בית ישראל אשכנזים וספרדים, וקבעו דירתם בעזה, ועשו בית להתפלל שם בצבור, ועתה הגיע חג הפסח, ושאלו אם יעשו יום אחד כבני א"י, או ב' ימים של גלויות כמנהג חו"ל. והרהמ"ח השיב שבפורים כבר שאלו מה יעשו בקריאת המגילה והוריתי להם שיקראו ב' ימים הראשון בברכה והשני בלא ברכה, וכמ"ש בספר תקון יששכר בעד עזה. ע"כ. [ומה שכתב להשיב אך יש לנהוג לגבי יו"ט שני בעיר עזה, ע"י בילקוי"ש יו"ט ע"י קמוד מה שהארכנו בדבריו, ומה שהעלנו לדינא. ובהזו"ע תרו"מ ע"מ]. ומכל זה מבואר שהעיר עזה עצמה בגדר ספק אם היא מוקפת חומה. ולפ"ז לכאורה ראוי ונכון לקרוא את המגילה גם ביום ט"ו.

אלא שעדיין יש מקום לעורר שכל מה שהעיר התיקון יששכר וכך הורה השמחה לאיש לקרות בעזה גם בט"ו מספק, הוא דוקא שיש שם יישוב יהודי, וכמ"ש השמחה לאיש, אך כיום שבעיר עזה ואגפיה אין שם יישוב יהודי, יש לדון אם עדיין יש חיוב שהחיילים יקראו את המגילה גם בט"ו.

מרן השו"ע (סי' תרפ"ח סי' ק"א) כתב, כריכים המוקפים חומה מימות יהושע בן נון, אפילו אינן מוקפים כעשוי, קורין בט"ו, אפילו אם הם בחוזה לארץ, ואפילו אין בהם עשרה בטלנים שמתפללים השכם והערב בבית הכנסת, ואי"ה ה"ה הכא שיש שאין עשרה בטלנים עדיין צריך לקרוא יום שני. ובחזון יוסף שכתב ב"ה ובאמת"ל ביום שם בשם המגילה בשם המשאת משה, שכפר הסמוך לכרך שהיו קורין בט"ו ונהיה הכרך "שמים" (ד"ה או שסוכין).

⁷ יש רב אחד שהוציא חוברת רק כדי לחלוק על דבריו "דברי שלום ואמת", אבל לא כל מחלוקת היא לשם שמים, לפעמים כדרכה של תורה בה' ולפעמים בא'... בחוברת הוא מצטט את כל תשובות מרן ביבע אומר, ושם מרן כתב שמשכונת רמות עד סנהדריה יש "יותר ממיל", ובא המחבר הזה ומחך שתי מלים, כתב, יש מרחק וכו'. את המלים "יותר ממיל" מחק, כי ידע שאם יעתיק שתי תיבות אלו זה יסתור את כל התשובה שלו, כי היום אין מרחק יותר ממיל מרמות לסנהדריה. ולכן מחק. וגם בכל מקום שכתבו בגמרא וברמב"ם תיבת "בורגנין" כתב "וכו", פלא איך משחק עם תנאים אמוראים וראשונים. היו כמה תלמידי חכמים שלא האמינו עד שהראיתי להם את החוברת הנה' והיו המומים שכן עושה רב מפורסם. תפלפל מה שאתה רוצה, אבל למה למחוק, אטו זו דרכה של תורה? אחר

יקראו ב"ד. אך הביא שם בשם הברכי יוסף שרך של עכו"ם שאין בו ישראל כלל, ישראל הנכנס לכרך זה בפורים קורא בט"ו. ורק אם בכרך קורא ב"ד וט"ו מספק הכפרים הנראים וסמוכים קוראין ב"ד. ע"כ. וע' בחזון איש (אורח סי' קנ"ד ס"ק ג' ד"ה ובאמת) שרך ששם גרוע מכרך של עכו"ם, כי פקע ממנו דין מוקף, וגם הנכנס לתוכו קורא ב"ד. ודעת החזו"א שם שאף אם הכרך חרב הנכנס לתוכו קורא בט"ו. וע"כ בשו"ת הר צבי (תארח' ח"ב סי' קלא), שרק עיר שחרבה לגמרי ולא ניכר שהיה שם יישוב, העיירות הסמוכות אליה קורות ב"ד, אבל עיירות הסמוכות לכרך של עכו"ם קורין בט"ו.

יוצא שלדעת הבה"ל והחזו"א שרך של גוים ואין בו יישוב יהודים קורין בו בט"ו, ואף העיירות הסמוכות לה. אך מרן אאמז"ר זצ"ל השיב על דברי הבה"ל בקובץ קול סיני אדר א העיתון (ע' קע"ט טו), במה שדנו הפוסקים בשעתו בזמן שהייתה ירושלים תחת השלטון רדן, ולא היה שם קהל מישראל, (עד שנת תשכ"ו), שכתבו אחרוני זמננו לדון על ירושלים "החדשה" אם יקראו בט"ו, כי הנה בשו"ת משאת משה ח"ב (סי' א) כתב בפשיטות, שאף עיר המוקפת חומה מימות יהושע בן נון, אם אין שם קהל ועדה מישראל שקוראים בט"ו, בכפר הסמוך לה קורא ב"ד. ע"ש. ולפ"ז בירושלים החדשה יש לקרות ב"ד. ובברכי יוסף (סי' תרפ"ח סי' ק"א), הוכיח, ע"פ גירסת הר"ן בירושלמי (פ"ק דמגילה), שאם נחרב הכרך ונעשה "של עכו"ם" שבו אין קורין, ממילא גם בחוזה לו קוראים רק ב"ד.

וכל זה דלא כמ"ש בבה"ל בשם הברכי יוסף שקוראים בט"ו. ותימה שאין לא סיימוה קמיה דמסיק איפכא. כך השיג על הבה"ל בספר עמק ברכה (ע' נא אות ה) וז"ל, איני יודע למה פסק כן הדרי מבואר להדיא בירושלמי פ"א ה"א הדרב הכרך ונעשה של עכו"ם אין קורין בו בט"ו, דאין לו דין כרך. והטעם הוא או משום דבעינן עשרה בטלנין גם בכרך או משום דכרך של עכו"ם אין לו דין קדושת חומה, כדאיכת בתוס' כתובות ד' מ"ה. כן כתב בביאור הגר"א בס' תרפ"ח הנהגות בירושלמי. ע"כ. ולא שכן בקט באמת לדינא מרן החיד"א, שרך של עכו"ם הנכנס לתוכה קורא בט"ו. וכן העלנו בילקוי"ש פורים (ע' ט"כ).

והן אמת שכבר העירו האחרונים על החיד"א, שמדברי הריטב"א מגילה (ב) מוכח דנקיט בדת הירושלמי שעיר של עכו"ם הנכנס לתוכה קרי בט"ו. וה"ה עיר הסמוכה לה, וכמ"ש החזון איש (סי' קנ"ד אות ג) להוכיח מהירושלמי שאפ"כ כפר הסמוך לכרך שחבר מיושבו ונעשה של עכו"ם, אעפ"כ קורא בט"ו, ושכן דעת הריטב"א והגר"א, ושלא מצינו מי שחולק ע"ז. והברכי יוסף שלא כתב כן, הוא מפני שלא היו בידו דברי הריטב"א וכו'. גם בשו"ת עמודי אש (סי' י"א דף ע"ב ע"א), ובשו"ת תורת אפרים (סי' קנ"ג) העירו ע"ד הברכי יוסף מדברי הריטב"א והגר"א ע"פ הירוש'. והסכים עמהם ביבע אומר ח"ז האורח"א (סי' נא אות א), מ"מ המעיין בדברי הריטב"א יראה שכל זה לחד לישנא בירושלמי, ובפרט שדעת הרמב"ן והרשב"א שהוא ברב המגיד דס"ל דבכרך המוקף חומה אין בה עתה עשרה בטלנין קורין בה ב"ד. וביד אפרים מצדד דיש לחוש לשיטתם לקרות גם ב"ד, והמאירי ג"כ הסכים לשיטתם, וכעין זה נמצא גם ברביב"א, וכן משמע בעיטור שסובר גם כן כמותם, וגם הגר"א בביאורו הביא שהרמב"ן והרשב"א חולקים על מרן דלא בעי עשרה בטלנים, כמובא כל זה במשנ"ב שם (סי' ק"ב בשו"ע"א שם), ועכ"פ במקום ספק חזי לאיצטרופי.

ורק בירושלים החדשה שמחוברת ברצף אחד עם העיר העתיקה כעיר שחוברה לה יחידו, עדיפא טפי מכפר הסמוך לכרך שחבר, שהכל עיר ירושלים היא, שהותיר לנו ה' שריד, והיה המחנה הנשאר לפליטה גדולה. וכ"כ הגר"צ פ"ק פאנק בשו"ת הר צבי (תארח' ח"ב סי' קלא), וכן העלה מהרה"א הלוי הרצוג בשו"ת היכל יצחק (תארח' ח"ב סי' ס"ג). ומכל שכן שבדאי שהחומה שבזמן יהושע הייתה רחבה יותר מכדי עיר העתיקה, וכמו שאמרו בבבא בתרא (פ"ב) דירושלים קמייאת תלתא פרסי. ובמהרה"ש שם דהיינו שלש פרסאות על שלש פרסאות. וכן העיר בשו"ת ציץ הקדש ח"א (סי' נא אות ו).

העולה מן האמור: חיילים המשרתים כעת במלחמת ברזל ברצועת עזה, עליהם לקרוא את המגילה ביום י"ד באדר ב' בלבד (שהוא מוצאי"ש ויום ראשון של פרשת ויקרא כפי יסודא השנה שתתקדש), ואינם צריכים לקרוא כלל אפילו בלא ברכה ביום ט"ו.

והנימוק לכך בהיות, וכיום אין שם יישוב יהודי דינה כדון כרך של גוים שאינה מיושבת ביהודים יש לצרף את הירושלמי לדעת הברכי יוסף שהנכנס לתוכה קורא בה ב"ד, בצירוף הראשונים לדעולם בעיני עשרה בטלנין, ובפרט שלא ברור אם כל רצועת עזה היא בגדר עיר ספק מוקפת חומה, ושמו רק "העיר עזה עצמה" בספק, ולא שאר המקומות הסמוכים לה, וכפי שהזכרנו בראשית המכתב, והרי לדינא נקטינן כהברכ"י והבה"ל שעירות הסמוכות לעיר שהיא ספק מוקפת חומה [אפ"י שהיא מיושבת ביהודים] אין קורין בהם בט"ו ורק ב"ד בלבד. וכפי שהרחבנו בילקוי"ש (פורים ע' שפ"ג), ואף על פי שהגאון החזון איש (סי' קנ"ג) חולק על זה, הנה הובחי צדק בתשובה בח'ק' ג' (סי' ק"ו) פסק למעשה כדברי מרן החיד"א וכן כתבו ההור"ב לאברהם, ובית עובד והובאו בכף החיים (סי' ק"א), ובספר ארץ ישראל להרי"מ טיקוויניסקי (סי' ק"ח), כתב שעירות עתיקות אף על פי שכתובות במקראות, כל זמן שלא הוחזקו וזהו מקומן האמתי אין לנו להחזיקן מעצמנו ואין לקרות בהן בט"ו, מלבד אלו שהוחזקו משנים קדמוניות לדיון כספק.

ונסיים במה שכתב מרן אאמז"ר זצ"ל חזו"ע (תרי"ג ע"ב) לאחר שהביא את השושלת היהודית בעיר עזה, סיים, והן עתה חזרה חנה לשחרוריתה, ונמסרה העיר עזה בידי אנשי חמס המרצחים שונאי ישראל מבני הישמעאלים. יהי רצון שהקב"ה יעקור אותם משורשם וישמידים ויאבדם במהרה בימינו, וישיב בניו לגבולם. אמן.

עבר הגהה והוספות ממרן הראש"ל שליט"א

כך שואלים, למה כבודו מתקוף, אבל למה לשקר ולמחוק, צריך להתבייש בזה. יש קהילה ברמות של עשרים או שלושים איש, שהם סוג של אנטי, והמשיכו לקרוא ברמות ב"ד, כולם - ספרדים ואשכנזים - קוראים ברמות בט"ו, רק הם לא. כי אם לא יעשו איפכא מסתברא מי יכיר אותם, מי ישמע אליהם... איפה תורה לשמה, איפוא חיפוש אחר האמת באמת. מה עם לא התגודדו? צריך שיהיה להם קצת דרך ארץ וענוה. יש ראש ישיבה אחד שבספרו שעורי חנוכה, מחק מלים מהראשונים שכתבו שגם אביו ואמו או אחד מבני ביתו מוציאים אותו ידי חובה. יש לו מהלך שרק אשתו מוציאה ידי חובה בנר חנוכה. ולכן הראשונים שכתבו או אחד מבני ביתו מחק מלים אלה, אך אפשר להתעסק עם ראשונים.

בחסות: **הסל החשתלמו**

נהנת? היה שותף בהוראת קבע או בתרומה חד פעמית להוצאת הגיליון!!!
1. הפקדה לחשבון בנק: מרחיץ טפחות סניף: 523 מ.ח. 225485 ע"ש עמותת חזון עובדיה בנשר.
2. העברה בבטי 0546888382 ולציין: עבור "השיעור השבועי". 3. קישור דיגיטלי מאובטח לחו"ק: <https://nedar.im/7004246> ולציין: עבור "השיעור השבועי".